

לטיול יצאנו - מתי תוטל אחריות פלילית על מורה שתלמידו נפגע בטיול בית ספר?

על המורים מוטלת אחריות רבה בכל מה שקשור להישגי תלמידיהם וכן גם לשלומם הנפשי והפיזי בין כותלי בית הספר ומחוצה לו. אמנם, נשאלת השאלה אם אל אחריות זו מתווספת גם אחריות פלילית לתאונות בטיולי בית הספר. לא רבים יודעים, אך אם תלמיד נפצע או חלילה נהרג במהלך טיול, עלול להיות המורה, ממנו מצופה להשגיח על התלמידים, זה שישלם את המחיר. עו"ד אסף דוק מסביר באילו מקרים תוטל אחריות פלילית על מורה שתלמידו נפגע במסגרת טיול או פעילות חוץ בית ספרית.

בשנת 2016 אלפי מורים בישראל מחו כנגד משרד החינוך בשל ההחלטה להטיל עליהם אחריות פלילית על תאונות שקורות לתלמידים במהלך טיולים מטעם בית הספר. דבר ידוע הוא שאחריות המורים על תלמידיהם אינה מוגבלת רק לזמן שבין צלצול לצלצול בזמן השיעור. האחריות מתפרשת גם למה שקורה לתלמיד, בכל ההיבטים; לימודיים, פיזיים ורגשיים, בהפסקות ובאירועים מטעם בית הספר ואף מחוץ לו. לאחריות זו מתווספת גם אחריות על תלמידים במהלך טיולים שנתיים. כך, מורה עלול למצוא עצמו משלם פיצויים או אף מגיע לבית הסוהר בגלל שתלמיד עליו השגיח נפגע במהלך טיול, עקב אי השגחתו או רשלנותו.

יסודות האחריות הפלילית של מורים בטיולים, סיוורים ופעילות חוץ בית ספרית

אחריות פלילית של מורה במקרה שתלמידו נפצע או נהרג בטיול שנתי הינה בהתאם לנסיבות המקרה, ויכולה להישען על סעיפי חוק העונשין הבאים (בהתאם לנסיבות האירוע):

□ לפי סעיף 304 לחוק העונשין, הנוגע [לגרימת מוות ברשלנות](#), אדם הגורם למותו של אחר עקב רשלנות, דינו **עד 3 שנות מאסר**.

□ כמו כן, על פי סעיף 322 לאותו החוק, העוסק באחריות לחסרי ישע, מי שאחראי לאדם אחר עקב גילו, מחלתו, חוזה אחריות או כל סיבה אחרת, יישא בתוצאות באם יפגע אותו אדם כשהוא נתון תחת השגחתו.

□ בנוסף, סעיף 325 לחוק, המפרט אודות חובת הממונה על מעשה שבו יש סכנה, קובע כי אדם שמסיבה כלשהי מבצע פעולה חוקית כגון ניתוח או טיפול רפואי או כל פעולה אחרת העלולה לסכן אדם אחר, והוא עושה זאת תוך שיקול דעת מוטעה, יישא בתוצאות הפעולה שנקט בה.

□ זאת ועוד, סעיף 362 לחוק, עוסק בהזנחת ילדים ומושגחים אחרים, וקובע כי המחויב על פי דין או הסכם לצורכי חייו של קטין או של מי שאינו מסוגל לדאוג לצורכי חייו, הנתון להשגחתו, למעט הורה, שאינו מספק מזון, לבוש, צרכי לינה וצורכי חיים חיוניים אחרים במידה הדרושה לשמירת שלומו ובריאותו דינו עד **3 שנות מאסר**. (מושגח לסעיף זה מוגדר כקטין שלא מלאו לו 16 שנים וקטין שמלאו לו 16 שנים או בגיר שאינם מסוגלים לדאוג לצורכיהם). להגנתו עומדת האפשרות להוכיח כי נקט באמצעים הסבירים לפי הנסיבות להשגת הדרוש בכדי לספק את הצרכים ואין בידו לספקם.

□ סעיף 368 לחוק העונשין עוסק בעבירת [תקיפת קטין או חסר ישע](#) וקובע כי אדם התוקף קטין או חסר ישע וגורם לו לחבלה של ממש - דינו עד **5 שנות מאסר**. במידה והיה התוקף [אחראי](#) על אותו קטין או חסר ישע - הדין מזנק לעד **7 שנות מאסר**. כאשר החבלה שנגרמה היא [חבלה חמורה](#) דינו של התוקף הוא עד **7 שנות מאסר**, ואם מדובר [באחראי](#) על הקטין או חסר הישע העונש מנזק לעד **9 שנות מאסר**.

כל אחד מהסעיפים הנ"ל יכולים להוות להאשמת מורה בעת טיול. הן בגלל שהתרשל בתפקידו, הן בגלל שכשלו באחריותם על מי שבזמן הטיול נתפסים כחסרי ישע והן בגלל שביצעו פעולה שהובילה לפגיעה בתלמידיהם, כגון לאפשר להם לטפס על צוק או להיכנס לבריכה, תוך שיקול דעת מוטעה. האחריות המקיפה של המורים על התלמידים נובעת בשל היותם "המבוגר האחראי", במסגרת החינוכית בה התלמיד נמצא. בכך, המורה בעצם מחליף את ההורה, בזמן שהות התלמיד במוסד החינוך או בעת שהוא לוקח חלק

בפעילות מטעם המוסד החינוכי. לכן המורה אמון על הגנה על התלמיד והשגחה עליו, הכל בהתאם לנסיבות, אופי האירוע בו התלמיד נמצא, וגילו של התלמיד.

יש לסייג ולומר כי האחריות המוטלת על מוסד או איש החינוך אינה אחריות מוחלטת, ולכן אין זה אומר שכל פגיעה של תלמיד שמתרחשת במסגרת פעילות בית ספרית תוטל מיידית על כתפי המורה האחראי עליו. בכך, האחריות שתוטל על מורה במקרה שתלמיד נפגע תהיה שונה בין אם התלמיד נפגע במהלך שיעור אותו לימד המורה, לבין אם התלמיד נפגע בהפסקה. ככל שכמות התלמידים שעליהם משגיח המורה תהיה גדולה יותר - כך מן הסתם תפחת היקף האחריות שניתן לצפות ממנו לשאת עליו.

הבדיקה באשר להיקף האחריות שיש להטיל על המורה במקרה של תלמיד שנפגע, מתבססת על יכולת המורה לצפות את הסיכון שהוביל לפגיעה באותה עת. לכן, כל מקרה בו תלמיד נפגע ייבדק לגופו ובסוף ההליך יקבע האם באותה סיטואציה ספציפית היה ניתן לצפות שאסון כלשהו יתרחש, ובהתאם למסקנה ניתן להטיל את האחריות הפלילית על המורה וכן על המוסד החינוכי.

חשוב לדעת, שעבור ילדים במערכת החינוך קיים ביטוח מטעם המדינה - **ביטוח תאונות אישיות**, אשר מכסה את כלל הפעילות של התלמידים במהלך מלוא שעות היממה, אמנם היקף הפיצויים אשר ביטוח זה מציע, הינו קטן. לכן, ביטוח תאונות אישיות לא שולל את האופציה לבחון את אפשרות העמדה לדין וכן לדרוש פיצוי הולם מהמורה אשר לכאורה לא ביצע את תפקידו ולא צפה את הסכנה, בין אם במסגרת של מעשה רשלני, או בין אם במעשה של מחדל.

העמדה לדין של עובדי הוראה בגין גרימת מוות או חבלה ברשלנות

פרקליט המדינה, עו"ד שי ניצן, פרסם הנחיה חדשה בדבר מדיניות העמדה לדין של רגולטורים, מפקחים ועובדי הוראה. לפי ההנחיה החדשה התביעה לא תנקוט בהליכים פליליים נגד מורים או עובדי הוראה שהיו מעורבים בגרימת מוות או חבלה לתלמידים במהלך טיולים, אם הם פעלו בהתאם לנהלי משרד החינוך. הנחיות אלה רלבנטיות לעבירות של גרימת מוות ברשלנות וגרימת חבלה ברשלנות.

ההנחיה החדשה היא הנחיית פרקליט המדינה מספר 2.37 בשם "[מדיניות התביעה בהחלטה על העמדה לדין בגין עבירות של גרימת מוות וגרימת חבלה ברשלנות](#)". מטרתה היא להבנות את מדיניות התביעה בהחלטתה על העמדה לדין על עבירות של גרימת מוות ברשלנות וגרימת חבלה ברשלנות, לפי חוק העונשין.

סעיף זה בהנחיה מתייחס להעמדה לדין של עובדי הוראה בגין גרימת מוות או חבלה לתלמידים במהלך טיולים:

חוזרי מנכ"ל מפרטים את כל ההיבטים הקשורים לנושא היציאה לטיולים. מסמכים אלה מפרטים את כל הנדרש בשלב התכנון וההכנה של הטיול וביצועו.

קיומם של נהלים אלה מעיד על היעדר רשלנות פלילית של עובד הוראה, אם הוא פעל בהתאם לנהלים וחוזרי מנכ"ל אלה.

אם התבצעה חריגה מנהלי משרד החינוך וכתוצאה מכך נגרמה תוצאה קטלנית או חבלה, יש לבחון העמדה לדין של העושה בהתאם להיבטים אלה:

א. מידת הסטייה מהנהל - יש לבחון את הסטייה מהנהל בהקשר הסיבתי, העובדתי והמשפטי. יש לוודא כי הנהל מיועד להגן מפני אותו סיכון שהתממש כתוצאה מהפרת הנהל.

ב. סיכון בלתי סביר - האם הפרת הנהל היא בבחינת "נטילת סיכון בלתי סביר"?

ג. הפעלת שיקול דעת אישי - על אף קיומם של נהלים, מצופה מעובד ההוראה להפעיל שיקול דעת אישי בכל מקרה ומקרה, לפי הנסיבות. אם התעקש לקיים את הנהל וכתוצאה מכך נוצרה התוצאה הקטלנית או החבלה, יש סיכוי שיועמד לדין, גם אם הפעולה שנקט הייתה לפי הנהל.

בנוסף, כל העמדה לדין של עובד הוראה שפעל במסגרת מילוי תפקידו וגרם למוות או חבלה במהלך טיול, צריכה לקבל את אישור פרקליט המחוז. כמו כן יש להתייעץ עם פרקליט המחוז אם צפוי להתנהל הליך

לטיול יצאנו - מתי תוטל אחריות פלילית על מורה שתלמידו נפגע בטיול בית ספר? - עורך דין פלילי אסף דזק
22/07/2018
077-5006206
052-6885006

אזרחי והליך פלילי באותו עניין, או אם יש זיקה בין הליכים פליליים לאזרחים ביחס לאותו אירוע.

זומנת לשימוע או חקירה בעקבות תאונה שקרתה לתלמיד במהלך טיול?

ילדינו הם הדבר היקר לנו ביותר. בכל פעם שהם מצויים בפעילות בית ספרית לרבות טיולים, אנו מצפים מהמבוגרים האחראים עליהם להשגיח ולשמור עליהם בבטחה הראויה. לכן, לא פעם כשתלמיד נפגע הלחץ המופעל מצד ההורים הוא כבד, ואין מן הנמנע שהאחריות על המקרה, כולל אחריות פלילית, תוטל על פתחו של המורה שהשגיח עליו.

במידה וזומנת לשימוע או חקירה הקשורים למידת אחריותך לתלמיד שנפגע, צור קשר באופן מידי עם [עורך דין פלילי](#) על מנת שסייע לך להציג את גרסתך בצורה המשכנעת והטובה ביותר מבחינה משפטית וימנע מכדור השלג הזה לצבור תאוצה. משרדנו מספק מזה תקופה ארוכה ייעוץ וייצוג משפטי לחשודים ונאשמים בעבירות פליליות ובכך שומר נאמנה על הזכויות והאינטרסים שלהם תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצונם. במידה ואתה זקוק לייעוץ או ייצוג משפטי מקצועי בנושא, פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או [השאר פרטים](#) ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.

{*:fast_contact}